

GREINING

nú persónar frá Sea Shepherd – um löggávan ikki er púra greið viðvíkjandi heimildunum hjá politinum í sambandi við átøk á landi, á sjónum og í luftini.

Tað er eisini her í sambandi við rættargangslógina – og partvís eisini útlendingalógina – at tann frágreiðing, ið Løgtingið biður Landsstýrið um at lata úr hondum, eigur at viðgera nøkur grundleggjandi viðurskifti, sum hava við trygdar-, verju- og tilbúgvingsmál at gera, har ábyrgdarviðurskiftini eru deild millum ávikavist føroyskar- og danskar myndugleikar.

7.1.1 Regulering av polití-uppgávum á sjónum – útdelegering til føroyskar myndugleikar

Sum nevnt omanfyri, hava vit ikki eina politilóg í Føroyum, ei heldur eina lóg, ið regulerar átøk hjá politinum á sjónum. Føroya Landfúti hevur politimyndugleika á sjónum, men hetta er ein torfør uppgáva hjá Landfútanum at útinnna í verki. Tí er neyðugt, at Føroya Landfúti í lóg ella kunngerð hevur møguleika til at útdelegera politimyndugleikan til ein føroyskan myndugleika, sum hevur sítt dagliga virksemin á sjónum, eitt nú Vørn.

Tað er í dag eitt samstarv millum Føroya Landfúta, Vørn og donsku verjuna (Forbindelseselement Færøerne undir Arktisk Kommando) í sambandi við útinnan av polití-uppgávum á sjónum. Hetta samstarv tekur stóði í kunngerð frá danska verjumálaráðnum, sum við heimild í verjulógini áleggur donsku sjóverjuni at útinnna polití-uppgávur á sjónum – í føroyskum sjóøki skal danska sjóverjan útinnna polití-uppgávur í samráði við Føroya Landfúta.

Hóast kunngerð til verjulógina útdelegerar polití-uppgávur í føroyskum sjóøki til donsku sjóverjuna, so er tað neyðugt, at Føroya Landfúti eisini heimilar viðkomandi føroyskum myndugleikum, at gera polití-uppgávur í føroyskum sjóøkið. Heimild til polití-virksemi á sjónum kundi verið givin til myndugleikan Vørn, sum eisini umsitur fiskiveiðieftirlit og leiting og bjarging. Tað er serliga í sambandi við átroðkandi, serligar og/ella størri hendingar, at tað er neyðugt hjá Vørn at gera polití-uppgávur í føroyskum sjóøkið – Anita- og Sea Shepherd máluni eru dømi um tílíkar polití-uppgávur, sum tørvur eisini verður á at útinnna í komandi tíðum.

Men av tí at politimál í Føroyum eru danskt ábyrgdarøki, kann tað vera neyðugt, at avmarka heimildina frá Føroya Landfúta til Vørn um polití-virksemi á sjónum til at fata um uppgávur, sum eru átroðkandi, serligar og/ella størri. Týðningarmikið er bara, at føroyskir og danskir myndugleikar fara í eitt konstruktívt samskifti skjótast gjørligt, har viðurskiftini kring útdelegering av polití-virksemi til Vørn í sambandi við uppgávur í føroyskum sjóøkið verða útgreinaði

og løgd til rættis.

Ísland er eitt dømi um, har politimyndugleikin hjá Ríkisløg-regluovastanum er útdelegeraður til “Coast-Guard”, eisini nevnd “Landhelgisgæsla Íslands”, tá talan er um polití-uppgávur á sjónum. Í Ísland er henda útdelegering lættari at gera enn í Føroyum, tí bæði politimyndugleikin og Landhelgisgæsla Íslands eru burturav ábyrgdarøki hjá Íslandi. Føroyar og Danmark kundu brúkt leistin hjá Íslandi í sambandi við polití-virksemi á sjónum, tó við fyrivarni viðvíkjandi deildum ábyrgdarviðurskiftum umframt avmarkingum í sambandi við slag av uppgávum, sum nevnt er omanfyri.

8. Samanumtøka - Sea Shepherd er eitt av teimum altjóða rákum, ið førkar Føroyar inn á trygdar- og verjupolitiska pallin

Við sínum átakið móttvegis grindadrápið ger Sea Shepherd seg inn á ein árhundraðar gamlan siðaarv í Føroyum, sum er blivin ein partur av føroysku mentanini. Samtíðis er átakið hjá Sea Shepherd viðfevnt innantil og úteftir bæði hvat føroyska- og altjóða samfelagnum viðvíkur.

Við fjølmikið at vera til staðar í landinum í sermerktum búna við neiligum frámerki, har boðskapurin er eitt mótmæli móttvegis mentanini í landinum, soleiðis at umdømi Føroya er í vanda, samanhildið við, at hjáveran av felagsskapinum ger borgarar í landinum ótryggar, merkir, at borgarar kunnu kenna á sær, at teirra føroyski samleiki er hóttur. Samtíðis verður í hes-

ari grein grundgivið fyri, at tað eru viðurskifti, ið tala fyri, at tað í ein ávisan mun fór fram ein samanrenning millum atgerðarstevnu (aktivismu) og yvirgang (terrorismu) í sambandi við framferðarháttin hjá Sea Shepherd felagsskapinum í Føroyum í fjør summar.

Tað eru hesi viðurskifti, sum grundleggjandi snúgva seg um trygd landsins og vælferð fólksins, ið viðføra, at ein samd rættarnevnd og eitt nærum samt Løgting biður Landsstýrið um at gera neyðugar lógarbroytingar og eina tilhoyrandi frágreiðing. Hetta uppskot til samtyktar frá Løgtinginum er eitt ógvuliga týðningarmikið og slóðbrótandi uppskot, tí sjálvt málið um Sea Shepherd felagsskapin og tær lógarbroytingar, ið skulu gerast í hesum sambandi, førkar føroyskar myndugleikar inn á trygdar- og verjupolitiska pallin, sum er danskt máløki sambært heimastýris- og yvirtøkulógnum.

Bæði útlendingalógin og rættargangslógin hava søguligt og organisatoriskt tilknýti til trygdar- og verjumál. Tað er kanska ein høvuðsorsøk til, at grindareglugerðin, sum er føroyskt máløki, verður herd í mun til heimildir hjá politinum á grindarrakstrarøkinum heldur enn at herða rættargangslógina, sum heimilar virksemin hjá politinum í heila tikið og sum er danskt máløki. Tað er rætt at dagføra grindareglugerðina, men tað er líka so týðningarmikið at dagføra ta lóg, sum heimilar politinum, at gera inntriv, valda lóg og landaskil, og at brúka vald eisini á einum grindarakstrarøki.

Í greinini verður víst á, at tað er

ein tættur samanhangur millum landøki- og yvirvald Danmarkar viðvíkjandi Føroyum og trygdar- og verjupolitikkin, sum verður rikin av stjórn Danmarkar. Tað vil siga, at yvirskipaða vald Danmarkar yvir Føroyum sambært grundlóg og heimastýrislóg er kjølfest í trygdar- og verjupolitikkinum. Tí hava Løgting og føroyskir myndugleikar søguliga sæð ikki havt nakað serligt við trygdar- og verjumál at gera. Hetta hóast tað, at Føroyar hava tikið yvir málørði á økjum, ið søguliga og organisatoriskt liggja tætt uppat trygdar- og verjumálum, eitt nú leiting og bjarging á sjónum, umhvørvistilbúgving og samskipan av sivilari tilbúgving.

Men sum eg eisini havi roynt at víst á í hesari grein, so eru tað hendar broytingar í yvirvalds-hugtakinum ígjøgnum tíðina, sum snúgva seg um avbjóðingar á humanitera- og trygdar- og verjuøkinum. Tað vil siga, at yvirvaldið hjá einum kongsríki í dag er ikki so treytaleyst sum fyrr, tí avbjóðingarnar innan omanfyri nevndu økir raka breitt sivilar borgarar í altjóða samfelagnum. Ein kann eisini siga, at trygdar- og verjumál, sum søguliga og organisatoriskt hava verið tætt tilknýtt kong/stjórnina, í størri mun nú enn fyrr vera latin upp í hendurnar (útdelegeraði) á sivilum myndugleikum og sjálvbodnum felagsskapum. Hetta fyri, at samfeløg kunna handfara tey árin, ið altjóðagerðin umframt humanitera- og trygdarpolitisku stóðan førir við sær. Í hesum sambandi er nevnda útdelegering frá Føroya Landfúta til Vørn viðkomandi at gera, tá talan er um polití-uppgávur á sjó-

num. Harumframt er samstarvi í totalverjuhøpi, sum er eitt slag av útdelegering frá yvirvaldinum til sivilar myndugleikar, eisini týðningarmikið í dag – samstarvi millum hernaðarvaldið, politiið, sivilar landsmyndugleikar, kommunur og sjálvbodnar felagsskapir.

Hesar broytingar í yvirvalds-hugtakinum, og rákini í altjóða samfelagnum innan humanitera og trygdar- og verjupolitiska øki, gera seg eisini galdandi í ríkis-felagsskapinum millum Danmark og Føroyar. Yvirvald hongur lögfrøðiliga saman við landøki, og fyri at myndugleikar í Føroyum framyvir skulu vera førir fyri at handfara avbjóðingar á føroyska landøkinum, sum eitt nú við Sea Shepherd felagsskapinum, so er tað neyðugt, at nakað av yvirvaldinum verður útdelegera til myndugleikar í Føroyum, og at neyðug löggáva verður gjørd í Føroyum.

Humaniterar umframt trygdar- og verjupolitiskar avbjóðingar úti í heimi, sum eisini raka Føroyar, taka ikki atlit til, hvussu lond er skipaði ríkisrættarlaga. Í hesum førinum, at Føroyar er eitt land í Kongsríki Danmarkar, sum hevur ábyrgdina av trygdar- og verjumálum. Sum søgan eisini vísir okkum, so er tað við tíðini neyðugt, at tillagað yvirvalds-hugtakið og tær organisatorisku eindir, sum hoyra til yvirvaldið – í hesum førinum, at trygdar- og verjumálini ikki eru so treytaleys donsk ábyrgd men eitt ábyrgdarøki, sum eisini føroyskir myndugleikar kunnu taka sær av.

Eftir ein av rættarfundunum móti fólkunum hjá Sea Shepherd, sum lögdu seg út í grindadrápið á Sandi